

# Szintézis

VISSZHANG - LXVI. évfolyam, 3. szám, 2022. január 21.

Kertes Attila megtisztelt azzal, hogy elolvasta kolumnás írásomat (*Prokapitalista tézisek, ÉS, 2021/49., dec. 10.*), és azt egy rövid válaszra is méltatta (*Antitézisek, ÉS, 2022/2., jan. 14.*). Nem vártam volna el tőle kimerítő reflexiót ilyen rövid terjedelemben (szemben vele, aki Marx „néhány kötetének cáfolatát” viszont elvárta volna tőlem a kolumna egyik sarkában – ezt megtisztelőnek is érzem, de úgy gondolom, hogy a cikk céljai szempontjából bőven elég volt, amit Marxról tényleg írtam), ezért csak ki szeretném javítani az olvasatát ott, ahol feltétlenül muszáj, hogy ne tűnjek a Kertest olvasók szemében „cáfolhatatlanul” idiótának (a szó eredeti értelmében). Nem írtam azt, hogy a tőke *„elsődlegesen semmi más, mint alapvető emberi ösztön”*. Ezt írni – pontosabban ezt az értelmet szándékolni – komoly butaság lett volna. Ehelyett írtam volt, hogy *emberi ösztön, „illetve az ez alapján kiművelt képességek (erőforrások) koncentrált tárgyasulása komplex társadalmi körülmények között – az arra irányuló képességeké tehát, amelyek az önfenntartásunkat és a biztonságunkat megújuló erőforrásként, hosszú távon szolgálják”*. Azaz a tőke emberi ösztön tárgyasulása stb. A mondat szerkezet nem zárja ki azt az olvasatot, amit Kertes tulajdonít neki, de ha nem hermeneutikai igénytelenség, akkor tendenciózusan szelektív hallás és a cikk egyéb megállapításainak gleichschaltolása kell hozzá. A becsületes reflexió nem mellesleg mindenképpen citálta volna az egész mondatot az olvasók pontos tájékozódását segítve. Ezt a reflexiót azonban nyilvánvalóan akadályozta a Kertes mondatait fűtő szenvedély, aminek okait ő maga biztosan ismeri.